

Посилання:

1. Ковтуненко О. Захист кукурудзи від бур'янів гербіцидом Стеллар. *The Ukrainian Farmer*. №3. 2019. режим доступу URL: <https://agro-business.com.ua/2017-09-29-05-56-43/item/13469-zakhyst-kukurudzy-vid-burianiv-herbitsydom-stellar.html>
2. Марюшкіна В. Ваточник: новий агресор. *The Ukrainian Farmer*. 2011. № 7. С. 52–53.
3. Ременюк С. Ваточник сирійський в посівах буряків цукрових та пшениці озимої. *Пропозиція*. 2013. № 6. С. 101–103.
4. Шевчук, О. В., Сторчоус І.М. Ваточник сирійський : Біологічні особливості та методи контролю. *Карантин і захист рослин*. 2007. № 6. С. 22–23.

УДК 632.7:633.1

Є. О. Пустирьов¹⁹, аспірант

Державний біотехнологічний університет

ДО ВИДОВОГО СКЛАДУ СИСНИХ ШКІДНИКІВ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Серед зернових культур в Україні лідером є озима пшениця, яка в структурі посівних площ займає більше 43 %, друге місце посідає кукурудза (більше 32 %), третє місце – ячмінь (більше 17 %) (Держстат України, 2021). Ці культури мають стратегічне значення для нашої країни, особливо у теперішній час.

Зміни погодно-кліматичних умов, порушення технологій вирощування та економія на засобах захисту рослин вимагають постійного оновлення інформації щодо шкідників цих культур. Відомо, що на зернових культурах живиться більше 300 видів фітофагів, з них господарське значення мають трохи більше 130 (Стригун, 2016). Серед комах особливу групу становлять сисні шкідники, які постійно присутні в агроценозах та, за відсутності належного контролю, завдають суттєвих збитків виробникам зернової продукції. В наслідок живлення сисними комахами відбувається порушення фізіологічних функцій листкового апарату, а також негативні зміни в обмінних процесах рослин, що впливає на формотворчі процеси під час закладання їх вегетативних та генеративних органів. Крім того, шкода від сисних шкідників підсилюється перенесенням ними різних вірусних інфекцій.

¹⁹ Науковий керівник – І. В. Забродіна, канд. с.-г. наук, доцент

Враховуючи те, що більшість сисних фітофагів проходять живлення на генеративних органах зернових культур, шкода від них полягає не лише у зменшенні кількісних показників врожаю, а й у погіршенні його якості (зниженні класності зерна, погіршенні хлібопекарських властивостей борошна тощо).

Метою нашої роботи було встановлення видового складу сисних шкідників зернових культур у Вінницькій області та визначення їх господарського значення у рік досліджень.

Моніторинг сисних шкідників зернових культур проводили у весняно-літній період 2023 р. на полях ТОВ «БУФФАЛО ВІЛЛЕДЖ» Вінницького району Вінницької області. Під час моніторингу посівів сільськогосподарських культур використовували метод облікових ділянок та косіння ентомологічним сачком, проводили візуальний огляд рослин. Дослідні ділянки сягали 4 га.

В результаті досліджень у господарстві на посівах трьох зернових культур було виявлено 17 видів сисних шкідливих комах з двох рядів (Hemiptera та Thysanoptera). На озимині траплялися 14 видів, на ячмені та кукурудзі – по 13 видів (табл. 1).

Таблиця 1

Видовий склад та присутність сисних шкідників на зернових культурах у ТОВ «БУФФАЛО ВІЛЛЕДЖ» Вінницького району Вінницької області, 2023 р.

№ з/п	Таксон виду	Присутність комах по культурам		
		озима пшениця	ячмінь ярий	кукурудза цукрова
1	2	3	4	5
1	Ряд Hemiptera			
	Родина Cicadellidae			
	Цикадка зелена – <i>Cicadella viridis</i> (Linnaeus, 1758)	–	–	+
2	Цикадка шестикрапкова – <i>Macrostelus laevis</i> (Ribaut, 1927)	+	+	+
3	Цикадка смугаста – <i>Psammotettix striatus</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+
4	Родина Delphacidae			
	Цикадка темна – <i>Laodelphax striatellus</i> (Fallen, 1826)	+	+	+
5	Родина Aphididae			
	Звичайна злакова попелиця – <i>Schizaphis graminum</i> (Rondani, 1852)	+	+	+
6	Велика злакова попелиця – <i>Sitobion avenae</i> (Fabricius, 1775)	+	+	–
7	Попелиця ячмінна – <i>Diuraphis noxia</i> (Kurdjumov, 1913)	+	+	–

1	2	3	4	5
8	Попелиця кукурудзяна – <i>Rhopalosiphum maidis</i> (Fitch, 1856)	+	+	+
9	Волохата кукурудзяна попелиця – <i>Rungsia maidis</i> (Passerini, 1860)	+	–	+
10	Бруслинова попелиця – <i>Aphis evonymi</i> Fabricius, 1775	–	–	+
Родина Miridae				
11	Сліпняк польовий – <i>Lygus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+
12	Сліпняк трав'яний – <i>Lygus rugulipennis</i> Poppius, 1911	+	+	+
Родина Pentatomidae				
13	Щитник ягідний – <i>Dolycoris baccarum</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+
14	Мармуровий клоп – <i>Halyomorpha halys</i> (Stal, 1855)	–	–	+
15	Елія гостроголова – <i>Aelia acuminata</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	–
Родина Scutelleridae				
16	Клоп шкідлива черепашка – <i>Eurygaster integriceps</i> Puton, 1881	+	+	+
Ряд Thysanoptera				
Родина Phlaeothripidae				
17	Трипс пшеничний – <i>Haplothrips tritici</i> (Kurdjumov, 1912)	+	+	–

Господарське значення у 2023 р. мали попелиці та клоп шкідлива черепашка. Також слід зазначити, що на посівах цукрової кукурудзи були зафіксовані поодинокі імаго мармурового клопа.

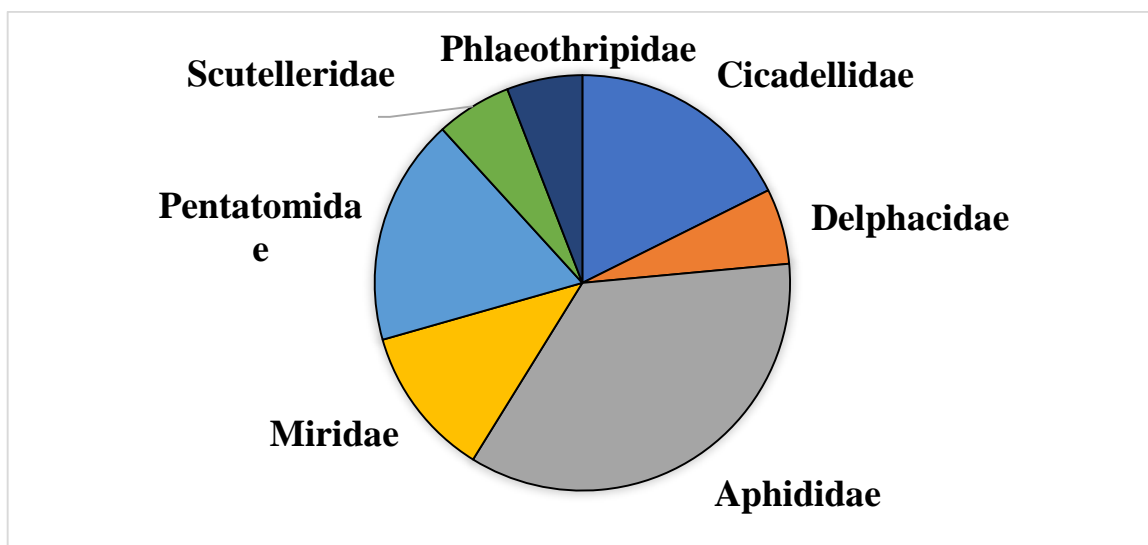

Рис. 1. Структура шкідників зернових культур у ТОВ «БУФФАЛО ВІЛЛЕДЖ» Вінницького району Вінницької області, 2023 р.

Аналіз таксономічної структури сисних шкідників на зернових культурах показав домінування представників родини Aphididae, друге місце посіли цикадки – Cicadellidae та клопи-щитники – Pentatomidae (рис. 1).

Таким чином, у 2023 р. на посівах зернових культур (озима пшениця, ярий ячмінь та цукрова кукурудза) у господарстві було виявлено 17 видів сисних комах. Ці види були представлені поліфагами та олігофагами. На всіх дослідних культурах масово траплялися злакові попелиці та клоп шкідлива черепашка – на озимині та ячмені.

УДК 632.754.1

М. М. Рисенко²⁰, аспірантка

Державний біотехнологічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КЛОПІВ РОДУ *LYGUS* HAHN,
1833 (HEMIPTERA: HETEROPTERA: MIRIDAE) НА
СОНЯШНИКУ**

Клопи роду *Lygus* Hahn, 1833 багатоїдні шкідники, що збільшують своє економічне значення в польових сівоzmінах, живлячись соками трав'янистих рослин, дерев і кущів. Найважливішими рослинами-живителями є види, що належать до родин Brassicaceae, Asteraceae і Fabaceae. За період досліджень 2020–2023 рр. нами встановлено, що *Lygus rugulipennis* (Poppius, 1911) і *Lygus pratensis* (Linnaeus, 1758) входять до сталого комплексу шкідників соняшнику, ріпаку та гірчиці, амаранту, сої, гороху, пшениці та ячменю озимих, ягідників в Україні. Тенденція збільшення посівних площ соняшнику зберігається вже тривалий час, Україна посідає одне з провідних місць по експорту соняшnikової олії. Збільшується і вплив фітофагів, які пошкоджують рослини культури протягом усього вегетаційного періоду, викликаючи порушення росту і розвитку, також комахи відіграють важливу роль і у поширенні патогенів.

Метою досліджень було вивчення особливостей розвитку клопів на соняшнику.

²⁰ Науковий керівник – канд. біол. наук, доцент Леженіна І. П.